

Institut Européen des Jardins & Paysages

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen

Inventaris Vlaams-Brabant

Boomgaard en tuin van het Hof ten Steen

Auteur(s) : Onroerend Erfgoed |Flanders Heritage Agency
www.onroenderfgoed.be <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen
Inventaris Vlaams-Brabant
Boomgaard en tuin van het Hof ten Steen

Titel:	Boomgaard en tuin van het Hof ten Steen
Provincie:	Vlaams-Brabant
Gemeente:	Linter
Deelgemeente:	Orsmaal-Gussenhoven
Bron:	Schepping: 2013-07-30 Bijwerken: 2017-05-30 URI: https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/134211
Coördinaten:	Breedte: 5.06119823149 Lengte: 50.8042406331

Primaire tekst

Boomgaard (circa 2,5 hectare) met 4 appelaars en 46 perelaars met stam omtrekken tot meer dan 2 m, naast een diverse malen verbouwd feodaal kasteel; relict van landschappelijke sierbeplanting.

Een figuratieve kaart uit 1656 in het kaartboek van de abdij van 't Park bevat de oudste afbeelding van "t'hoff te steen", toen nog met fladderende wimpel op een van zijn torens. Op een kaart uit 1682 wordt het omwalde Hof ten Steen weergegeven als een ruïne met vier hoektorens. Op de Primitieve kadasterkaart uit 1828 worden nog enkel de twee noordelijke hoektorens afgebeeld. Het blok rond het hof (circa 8 hectare), waarvan ook de kerk deel uitmaakte, was door de aanleg van de steenweg Tienen-Sint-Truiden in 1730 met één derde verkleind. De rechte oprijlaan, die vanuit het noorden op het poortgebouw toeliep, werd naar de nieuwe steenweg toe in dezelfde as verlengd door een strookperceel (nr. 188), mogelijk een relict van een poging van de laatste heer van Orsmaal, Henri-Joseph de Wolffs, om wat symmetrie en structuur in het geheel te brengen. Zijn weduwe, door het kadaster gekwalificeerd als "pagtesse", verschijnt in 1831 als Primitieve eigenares van het kasteel, gedegradeerd tot pachthof. De onmiddellijke omgeving bestond uit weide, bouwland, een boomgaard ten westen van het kasteel (nr. 182, 65 are) en een moestuinperceel ten zuidoosten ervan (nr. 189, 24 are). In 1868 kon de Brusselse archivaris en historicus Alphonse Wauters na enig aandringen de zaal in het kasteel van Orsmaal bezoeken waar zich op 2 december 1789 een 'belangrijke' episode uit de vaderlandse geschiedenis (meer bepaald de 'Brabantse Revolutie') had afgespeeld: een ontmoeting tussen rebellen generaal Van der Meersch en de Oostenrijkse kolonel de Brou. Hem wachtte echter een grote ontgoocheling: enkele dagen voordien was de bliksem ingeslagen en was het kasteel herleid tot dikke, zwartgeblakerde muren en verkoold schrijnwerk.

Bij de heropbouw door de toenmalige eigenaar, burgemeester Joseph de Wolffs, werden de twee noordelijke hoektorens gespaard, maar voor de rest zag het gebouw er volgens Wauters helemaal anders uit. Zo waren onder meer de trapgevel boven de poorttravee en de kruisko zijnen van de ramen verdwenen. Een volgende, in 1906 geregistreerde verbouwing was nog veel ingrijpender: de westelijke vleugel met de bijbehorende hoektoren werd afgebroken en 20 m westwaarts weer opgebouwd zonder hoektoren. Het gebouw kreeg een vierkante binnenplaats en verdubbelde daardoor in oppervlakte. Eigenaar Ghislain Lowet trachtte iets van de kasteelambiance die in 1868 verloren was gegaan, te herstellen in de oostelijke, residentiële vleugel: het visueel contrast tussen het baksteen metselwerk van de bovenbouw en de kwartsietstenen van de onderbouw van de enige bewaarde hoektoren werd met een bepleistering met imitatievoegen afgezwakt. Dat het niet om zomaar een hoeve ging, werd ook in de beplanting aangegeven, onder meer door een singel van sierbomen langs de steenweg Tienen-Sint-Truiden – bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea'), witte paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*), Krimlinde (*Tilia x euchlora*), gele kornoelje (*Cornus mas*), rode kamperfoelie (*Lonicera xylosteum*), boerenjasmijn (*Philadelphus coronarius*). Van de enige

overblijvende, oostelijke arm van de ringgracht werd een siervijvertje gemaakt, met ernaast een groepje Oostenrijkse dennen (*Pinus nigra* subsp. *nigra*). De rechte oprijlaan, die vanouds tussen de fruitbomen door vanuit het noorden op het poortgebouw toeliep, bleef behouden, maar de rustieke monotonie werd gebroken door een smeedijzeren toegangshek en – links van de weg – een heuveltje met taxus (*Taxus baccata*) en een bruine beuk. Indrukwekkend is de met een meidoornhaag omheinde boomgaard op het grote perceel ten westen van het kasteel: vier appelaars en zesenvertig perelaars met stamomtrekken tot meer dan 2 m. Deze boomgaard werd waarschijnlijk door Lowet aangeplant gelijktijdig met de laatste verbouwing. In 2004-2005 werd het kasteel gerestaureerd en werd de schuurvleugel omgebouwd tot feestzaal.

Merkwaardige boom (opname 25 juni 2002)

Het cijfer in vet geeft de stamomtrek in centimeters weer. De omtrek wordt standaard gemeten op 150cm hoogte.

– 1. peer (*Pyrus communis*) **204**

Auteur: Deneef, Roger

Auteur: Wijnant, Jo

Datum: 2008

Titel Text: Tuin van kasteel Hof ten Steen

Grafische documenten

Cahier16_Hof_ten_Steen_02 (Deneef, Roger, 31-03-2008, ©Vlaamse Gemeenschap)

Cahier16_Hof_ten_Steen_01 (Cresens, André, 13-04-2007, ©Vlaamse Gemeenschap)

Bibliografie

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Oudste kadastrale legger Orsmaal-Gussenhoven, art. 68, art. 682.

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Kadastrale opmetingsschets Orsmaal-Gussenhoven 1869 nr. 10 en 1906 nr. 10.

DOPERÉ F., *Middeleeuwse burchten in Oost-Brabant*, in *Ons Heem*, 1997, p. 218.

ROUMIEUX E., *Geschiedenis van Orsmaal-Gussenhoven*, Tienen, Ripova, 1998, p. 77-97.

VAN ERMEN E., VANHOVE L. & VAN LANI S., *Het kaartboek van de abdij van Park, 1665*, Brussel, Algemeen Rijksarchief, 2000, p.108.

VERBOUWE A., *Iconografie van Vlaams-Brabant (VII), Kanton Zoutleeuw*, Brussel, Geschied- en Oudheidkundig Genootschap van Vlaams-Brabant, 1950, nr. 115, pentekening van P. Lindemans.

WAUTERS A., *Géographie et histoire des communes belges. Arrondissement de Louvain – canton de Leau*, Bruxelles, Culture et Civilisation, facsimile van editie 1887, 1963, p. 105-106.

Relaties

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/116>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/302467>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/42617>

Beknopte karakterisering

Datering: 16de eeuw, vierde kwart 18de eeuw, vóór WO I

Typologie: afsluitingshagen, boomgaarden, schuren, stallen, tuin- en parkbeplantingen, vijvers, waterkastelen